TEISINGUMO TEISMO (aštuntoji kolegija) SPRENDIMAS

2024 m. lapkričio 7 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Vartotojų apsauga – Direktyva 93/13/EEB – 7 straipsnio 1 dalis – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – Nacionalinio teismo įgaliojimai ir pareigos – Pirmoji teisių gynimo priemonė, kurią vartotojas įgyvendino verslininko buveinės vietos teisme, nepasinaudojęs advokato pagalba ir nedalyvavęs teismo posėdyje – Antroji teisių gynimo priemonė, kurią vartotojas įgyvendino savo nuolatinės gyvenamosios vietos teisme, pasinaudojęs advokato pagalba – *Res judicata* galia – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis – Veiksminga vartotojo teisminė gynyba“

Byloje C-178/23

dėl *Tribunalul Specializat Mureș* (Murešo specializuotas teismas, Rumunija) 2021 m. gruodžio 3 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. kovo 21 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

ERB New Europe Funding II

prieš

YI

TEISINGUMO TEISMAS (aštuntoji kolegija),

kurį sudaro aštuntosios kolegijos pirmininko pareigas einantis devintosios kolegijos pirmininkas N. Jääskinen (pranešėjas), teisėjai M. Gavalec ir Z. Csehi,

generalinė advokatė J. Kokott,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *ERB New Europe Funding II*, atstovaujamos *avocată* A. M. Lefter,

– Rumunijos vyriausybės, atstovaujamos M. Chicu ir E. Gane,

– Čekijos vyriausybės, atstovaujamos S. Šindelková, M. Smolek ir J. Vláčil,

* Proceso kalba: rumunų.

– Europos Komisijos, atstovaujamos A. Biolan ir N. Ruiz García,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 7 straipsnio 1 dalies, dvidešimt trečios konstatuojamosios dalies ir veiksmingumo principo išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant skolų išieškojimo bendrovės *ERB New Europe Funding II* (toliau – ERB) ir vartotojo YI ginčą dėl tam tikrų kredito sutarties sąlygų nesąžiningumo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 93/13 dvidešimt trečioje ir dvidešimt ketvirtoje konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„kadangi asmenys arba organizacijos, pagal valstybės narės teisės aktus laikomos tuo klausimu turinčiomis teisėtą interesą [apsaugoti vartotoją], privalo turėti galimybių pradėti procesinius veiksmus dėl sutarties, kuri sudaryta bendram naudojimui su vartotojais sudaromose sutartyse, sąlygų, ir, visų pirma, dėl nesąžiningų sąlygų, teisme arba administracinėje institucijoje, kuri yra kompetentinga nagrinėti skundus arba inicijuoti atitinkamus procesinius veiksmus; tačiau kadangi ši galimybė nereikalauja bendrųjų sąlygų, įgytų atskiruose ekonominiuose sektoriuose, išankstinio patvirtinimo;

kadangi valstybių narių teismai arba administracinės institucijos privalo disponuoti pakankamomis bei veiksmingomis priemonėmis apsisaugojant nuo nuolatinio nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais taikymo <…>“

4 Šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuotų pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų [verslininkų] sudaromose su vartotojais.“

Rumunijos teisė

Įstatymas Nr. 193/2000 dėl nesąžiningų sąlygų verslininkų ir vartotojų sudaromose sutartyse

5 2000 m. lapkričio 6 d. *Legea Nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori* (Įstatymas Nr. 193/2000 dėl nesąžiningų sąlygų verslininkų ir vartotojų sudaromose sutartyse; pakartotinai paskelbtas *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 543, 2012 m. rugpjūčio 3 d.) 1 straipsnyje numatyta:

„1. Verslininkų su vartotojais sudarytų prekių pirkimo ar paslaugų teikimo sutarčių sąlygos turi būti aiškios, nedviprasmiškos ir joms suprasti nereikia turėti specialių žinių.

2. Atsiradus abejonių dėl sutarties sąlygų aiškinimo, jos turi būti aiškinamos vartotojo naudai.

3. Verslininkams draudžiama numatyti nesąžiningas sąlygas su vartotojais sudaromose sutartyse.“

6 Šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo tiesiogiai su vartotoju derėtasi, laikoma nesąžininga, jeigu dėl jos vienos arba kartu su kitomis sutarties nuostatomis vartotojo nenaudai ir pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą iš esmės pažeidžiama šalių teisių ir pareigų pusiausvyra.“

7 Minėto įstatymo 6 straipsnyje nurodyta:

„Nesąžiningos sutarties sąlygos, kurių nesąžiningumą konstatuoja pats asmuo arba įstatymu įgaliotos institucijos, nesukelia pasekmių vartotojui, o sutartis, jam sutikus, toliau galioja tik tuomet, jeigu tai dar įmanoma panaikinus minėtas sąlygas.“

Įstatymas Nr. 134/2010 dėl Civilinio proceso kodekso

8 2010 m. liepos 1 d. *Legea Nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă* (Įstatymas Nr. 134/2010 dėl Civilinio proceso kodekso; pakartotinai paskelbtas *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 247, 2015 m. balandžio 10 d.) 431 straipsnyje „*Res judicata* galia“ numatyta:

„1. Niekam negali būti du kartus iškelta byla tuo pačiu statusu, tuo pačiu pagrindu ir dėl to paties dalyko.

2. Kiekviena šalis gali remtis kitoje byloje priimto sprendimo *res judicata* galia, jei ši galia susijusi su sprendžiamu ginču.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

9 2007 m. liepos 25 d. vartotojas YI sudarė kredito sutartį su kredito įstaiga *Bancpost S.A. București*.

10 2018 m. gegužės 10 d. nesinaudodamas advokato pagalba kreipėsi su ieškiniu į *Judecătoria Sectorului 2 București* (Bukarešto 2 apylinkės teismas, Rumunija) – verslininko buveinės vietos teismą (toliau – pirmasis teismo procesas), prašydamas pripažinti tam tikras šios sutarties sąlygas nesąžiningomis. Šis ieškinys, kuriuo ginčijamos minėtos sutarties sąlygos dėl komisinių kredito

suteikimo ir administravimo mokesčių, verslininko teisės vienašališkai keisti sutartyje numatytas palūkanas, komisinį ir kitus kredito mokesčius, taip pat išankstinio kredito grąžinimo mokesčio, pareikštas skolų išieškojimo bendrovei ERB, kuriai buvo perleistas skolinis reikalavimas pagal tą pačią sutartį.

11 2018 m. lapkričio 26 d. sprendimu, kurio įteikimo data šalims yra nežinoma, teismas atmetė ieškinį kaip nepagrįstą (toliau – pirmasis teismo sprendimas). YI dėl šio sprendimo nepateikė apeliacinio skundo, todėl jis įsiteisėjo.

12 2019 m. rugpjūčio 14 d. YI, šį kartą naudodamasis advokato pagalba, pareiškė ieškinį savo nuolatinės gyvenamosios vietos teisme – *Judecătoria Sighișoara* (Sigišoaros apylinkės teismas, Rumunija) (toliau – antrasis teismo procesas). Šis ieškinys buvo pareikštas tai pačiai pirmajame teismo procese dalyvavusiai atsakovei ir iš esmės dėl tų pačių šio sprendimo 10 punkte nurodytų sutarties sąlygų. Visų pirma buvo ginčijamos sutarties sąlygos dėl komisinių kredito suteikimo ir mėnesinio administravimo mokesčių, taip pat bendros kredito kainos metinę normą numatančios sutarties sąlygos.

13 2019 m. gruodžio 5 d. sprendimu šis teismas patenkino ieškinį.

14 Dėl šio sprendimo ERB pateikė apeliacinį skundą *Tribunalul Specializat Mureș* (Murešo specializuotas teismas, Rumunija), kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. 2021 m. balandžio 6 d. sprendimu šis teismas patenkino ERB prieštaravimus dėl komisinio kredito administravimo mokesčio ir kartu patvirtino, kad kitos šio sprendimo 12 punkte nurodytos sutarties sąlygos yra nesąžiningos.

15 Kadangi minėtas teismas neišsprendė klausimo dėl pirmojo teismo sprendimo *res judicata* galios, ERB tam pačiam teismui pateikė specialųjį skundą dėl peržiūros. Šis skundas buvo grindžiamas tuo, kad apeliacinis teismas neišnagrinėjo ERB nurodyto procesinio prieštaravimo dėl *res judicata* galios.

16 Nagrinėjant šį specialųjį skundą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl to, kaip vartotojo teisės turėtų būti suderintos su *res judicata* principu. Jis pažymi, kad, remiantis turima informacija, atrodo, jog per pirmąjį teismo procesą YI, nepasinaudojęs advokato pagalba, neturėjo reikiamų žinių, kad galėtų tinkamai ginti savo teises pagal vartotojų apsaugos sistemą. Dėl šios priežasties YI kreipėsi į verslininko buveinės vietos teismą, nors turėjo galimybę kreiptis į kompetentingą savo nuolatinės gyvenamosios vietos teismą. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad vartotojas nedalyvavo *Judecătoria Sectorului 2 București* (Bukarešto 2 apylinkės teismas) posėdyje ir tik pasinaudojus advokato pagalba nagrinėjamų sutarties sąlygų nesąžiningumą iš esmės patvirtino du skirtingi teismai.

17 Tokiomis aplinkybėmis *Tribunalul Specializat Mureș* (Murešo specializuotas teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Direktyvos [93/13] 7 straipsnio 1 dalis, [siejama] visų pirma su jos dvidešimt trečia konstatuojamąja dalimi ir veiksmingumo principu, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama nacionaliniam teismui nagrinėti abejonių dėl verslininko ir vartotojo sudarytoje sutartyje esančių sąlygų nesąžiningumo – net jei šios abejonės anksčiau buvo išnagrinėtos kito nacionalinio teismo, nagrinėjant bylą pirmojoje instancijoje, kurią inicijavo vartotojas, nedalyvavęs teismo posėdyje ir negavęs tinkamos advokato pagalbos ar negalėjęs būti tinkamai jo atstovaujamam, ir jei tos abejonės buvo atmestos teismo sprendimu, kurio vartotojas neapskundė,

dėl ko šis sprendimas nacionalinėje proceso teisėje įgijo *res judicata* (galutinio teismo sprendimo) galią, – jeigu iš konkrečių ginčo aplinkybių tikėtinai ir pagrįstai atrodo, kad šis vartotojas dėl žinių ar informacijos stokos nepasinaudojo teise apskųsti pirmojoje byloje?“

Dėl prejudicinio klausimo

Dėl priimtinumo

18 Pirma, savo rašytinėse pastabose ERB teigia, kad pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą nėra nei būtina, nei tikslinga, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai iš esmės susiję su *res judicata* galia ne Sąjungos, o Rumunijos civilinio proceso teisėje.

19 Antra, nors Rumunijos vyriausybė aiškiai nepateikė nepriimtinumu grindžiamo prieštaravimo, ji savo rašytinėse pastabose nurodo, kad iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą neaišku, ar per pirmąjį ir antrąjį teismo procesus vertintos tos pačios sutarties sąlygos. Jei paaiškėtų, kad šios sąlygos skiriasi, *res judicata* principas nagrinėjamu atveju negali būti taikomas.

20 Pagal suformuotą jurisprudenciją tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes turi įvertinti, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų, kuriems taikoma svarbos prezumpcija, svarbą. Vadinasi, kai pateikiamas klausimas susijęs su Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimu ar galiojimu, Teisingumo Teismas iš principo turi priimti sprendimą, nebent būtų akivaizdu, kad prašomas išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į tą klausimą (2023 m. balandžio 27 d. Sprendimo *AxFina Hungary*, C-705/21, EU:C:2023:352, 27 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

21 Iš suformuotos jurisprudencijos taip pat matyti, kad vykstant SESV 267 straipsnyje numatytam procesui, pagrįstam aiškiu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo funkcijų atskyrimu, tik nacionalinis teismas yra kompetentingas aiškinti ir taikyti nacionalinės teisės nuostatas, o Teisingumo Teismas turi kompetenciją priimti sprendimą dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar galiojimo tik atsižvelgdamas į nacionalinio teismo nurodytas faktines aplinkybes (2023 m. balandžio 27 d. Sprendimo *AxFina Hungary*, C-705/21, EU:C:2023:352, 28 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

22 Dėl ERB pateiktų argumentų pakanka pažymėti, kad, laikantis šio sprendimo 20 punkte nurodytoje jurisprudencijoje nustatytų reikalavimų, prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo išaiškinti Direktyvą 93/13 ir veiksmingumo principą. Be to, iš nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateiktos informacijos aiškiai matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui šis Sąjungos teisės aiškinimo klausimas yra naudingas, siekiant nustatyti, ar tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, pagal Direktyvą 93/13 leidžiama nukrypti nuo *res judicata* principo.

23 Dėl Rumunijos vyriausybės abejonių dėl *res judicata* principo taikymo pagrindinėje byloje reikia pažymėti, kad pagal šio sprendimo 21 punkte nurodytą jurisprudenciją būtent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galiausiai turi įvertinti, ar ir, jei taip, kiek per pirmąjį ir antrąjį teismo procesus nagrinėtos sutarties sąlygos yra identiškos.

24 Atsižvelgiant į tai, kad prašymų priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo kontrolė apsiriboja akivaizdžiu šio sprendimo 20 punkte nurodytų reikalavimų nesilaikymu ir iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos akivaizdžiai nematyti, kad nagrinėjamu atveju šių reikalavimų nebuvo laikomasi, pažymėtina, jog remiantis tuo, kad per šiuos du procesus nagrinėtos sutarties sąlygos galimai nėra visiškai identiškos, negalima daryti išvados, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas.

25 Vadinasi, prejudicinis klausimas yra priimtinas.

Dėl esmės

26 Remiantis suformuota jurisprudencija, nacionaliniams teismams ir Teisingumo Teismui bendradarbiaujant, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, pastarasis turi pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuris leistų priimti sprendimą jo nagrinėjamoje byloje. Tokiu atveju Teisingumo Teismui gali tekti performuluoti jam pateiktus klausimus. Be to, jam gali tekti atsižvelgti į Sąjungos teisės normas, kurių nacionalinis teismas nebuvo nurodęs savo klausime (2024 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Raiffeisen Bank*, C-176/23, EU:C:2024:443, 37 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

27 Teisingumo Teismas turi iš visos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytos informacijos, ypač iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuojamosios dalies, atrinkti Sąjungos teisės klausimus, kuriuos reikia aiškinti atsižvelgiant į pagrindinės bylos dalyką (2024 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Raiffeisen Bank*, C-176/23, EU:C:2024:443, 38 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

28 Nagrinėjamu atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad ją priėmęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar pirmasis teismo procesas atitinka Direktyvą 93/13, todėl klausiama, ar, atsižvelgiant į tai, kaip jis vyko, kitas nacionalinis teismas, nepaisydamas pirmojo teismo sprendimo *res judicata* galios, vėliau gali išnagrinėti galimą sutarties sąlygų, dėl kurių priimtas šis sprendimas, nesąžiningumą. Dėl šio pirmojo proceso prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, be kita ko, nurodo, kad norėdamas pareikšti ieškinį vartotojas pasirinko verslininko buveinės teismą, nesinaudojo advokato pagalba nagrinėjant bylą šiame teisme, nedalyvavo teismo posėdyje ir laiku nepateikė apeliacinio skundo dėl pirmojo teismo sprendimo.

29 Taigi reikia konstatuoti, kad vieninteliu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalį, siejamą su jos dvidešimt ketvirta konstatuojamąja dalimi, veiksmingumo principu ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsniu, reikia aiškinti taip, kad joje nacionaliniam teismui nustatyta pareiga išnagrinėti galimai nesąžiningą verslininko su vartotoju sudarytos sutarties sąlygų pobūdį, kai šias sąlygas jau išnagrinėjo kitas nacionalinis teismas, kurio sprendimas įgijo *res judicata* galią, jeigu šiame pirmajame teisme vartotojas nesinaudojo advokato pagalba, nedalyvavo teismo posėdyje ir dėl žinių ar informacijos stokos nepasinaudojo jam suteikta teise apskųsti.

30 Pirmiausia reikia priminti, kad, atsižvelgiant į viešojo intereso, t. y. vartotojų apsaugos, pobūdį ir svarbą, Direktyva 93/13 valstybės narės, kaip matyti iš jos 7 straipsnio 1 dalies, siejamos su jos dvidešimt ketvirta konstatuojamąja dalimi, įpareigojamos numatyti tinkamas ir veiksmingas priemones, „užkertančias kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų [verslininkų] sudaromose su vartotojais“ (2024 m. balandžio 9 d. Sprendimo *Profi Credit Polska (Įsiteisėjusiu sprendimu užbaigto proceso atnaujinimas)*, C-582/21, EU:C:2024:282, 73 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

31 Šiomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją Sąjungos teisėje nėra suderintų procedūrų, taikomų nagrinėjant galimai nesąžiningą sutarties sąlygą, todėl valstybės narės jas nustato savo teisės sistemoje pagal procesinės autonomijos principą su sąlyga, kad jomis paisoma lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų (2024 m. balandžio 9 d. Sprendimo *Profi Credit Polska (Įsiteisėjusiu sprendimu užbaigto proceso atnaujinimas)*, C-582/21, EU:C:2024:282, 74 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

32 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra pabrėžęs *res judicata* principo svarbą tiek Sąjungos teisės, tiek nacionalinės teisės sistemose. Siekiant užtikrinti teisės ir teisinių santykių stabilumą ir gerą teisingumo vykdymą, svarbu, kad teismų sprendimai, kurie, išnaudojus visas turimas teisių gynimo priemones arba pasibaigus naudojimosi jomis numatytiems terminams, įsiteisėja, nebegalėtų būti ginčijami (2024 m. balandžio 9 d. Sprendimo *Profi Credit Polska (Įsiteisėjusiu sprendimu užbaigto proceso atnaujinimas)*, C-582/21, EU:C:2024:282, 37 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

33 Vadinasi, Sąjungos teisė nacionaliniam teismui iš principo nenustato pareigos netaikyti nacionalinės proceso teisės normų, suteikiančių teismo sprendimui *res judicata* galią, net jei tai leidžia ištaisyti su Sąjungos teise nesuderinamą nacionalinę situaciją (2024 m. balandžio 9 d. Sprendimo *Profi Credit Polska (Įsiteisėjusiu sprendimu užbaigto proceso atnaujinimas)*, C-582/21, EU:C:2024:282, 38 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

34 Iš lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų kylančių reikalavimų laikymąsi reikia analizuoti atsižvelgiant į atitinkamų teisės normų svarbą visam procesui, jo eigą ir šių teisės normų ypatumus įvairiose nacionalinėse instancijose (2024 m. balandžio 9 d. Sprendimo *Profi Credit Polska (Įsiteisėjusiu sprendimu užbaigto proceso atnaujinimas)*, C-582/21, EU:C:2024:282, 41 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

35 Taigi, kai taikytinos nacionalinės proceso teisės normos numato nacionaliniam teismui galimybę, esant tam tikroms sąlygoms, peržiūrėti *res judicata* galią įgijusį sprendimą, kad situacija atitiktų nacionalinę teisę, pagal lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus šia galimybe, jeigu šios sąlygos tenkinamos, turi būti pasinaudota pirmiausia, kad būtų atkurta nagrinėjamos situacijos atitiktis Sąjungos teisei (2024 m. balandžio 9 d. Sprendimo *Profi Credit Polska (Įsiteisėjusiu sprendimu užbaigto proceso atnaujinimas)*, C-582/21, EU:C:2024:282, 42 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

36 Kalbant konkrečiai apie reikalavimus, kylančius iš vienintelio prejudiciniame klausime nurodyto veiksmingumo principo, reikia pažymėti, kad valstybių narių pareiga užtikrinti iš Sąjungos teisės kylančių asmens teisių veiksmingumą, ypač kalbant apie iš Direktyvos 93/13 kylančias teises, suponuoja veiksmingos teisminės gynybos reikalavimą, pakartotą šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje ir taip pat įtvirtintą Chartijos 47 straipsnyje. Šis reikalavimas taikomas visų pirma ieškinių, kuriuos teisės subjektai grindžia iš Sąjungos teisės kylančiomis teisėmis,

procesinėms taisyklėms (2024 m. balandžio 9 d. Sprendimo *Profi Credit Polska (Įsiteisėjusiu sprendimu užbaigto proceso atnaujinimas)*, C-582/21, EU:C:2024:282, 76 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

37 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo abejonės iš esmės susijusios su konkrečios pirmojo teismo proceso eigos, bet ne tam tikrų nacionalinės teisės nuostatų atitiktimi Direktyvai 93/13. Iš tiesų nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra jokių nuorodų, kad nacionalinės teisės nuostatos, susijusios su *res judicata* principo įgyvendinimo taisyklėmis, taikomomis nagrinėjant vartotojų pareikštus ieškinius dėl sutarties sąlygų pripažinimo nesąžiningomis, neatitinka veiksmingumo principo dėl to, kad dėl šių nuostatų neįmanoma arba pernelyg sunku taikyti apsaugą, kurią Direktyva 93/13 siekiama suteikti vartotojams, arba dėl kitos priežasties jos sumažina Direktyvos 93/13 veiksmingumą, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

38 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad nacionalinio teismo pareiga savo iniciatyva įvertinti galimą sutarties sąlygų nesąžiningumą pateisinama viešojo intereso, kuriuo grindžiama Direktyva 93/13 vartotojams suteikiama apsauga, pobūdžiu ir svarba, todėl veiksminga galimo sutarties sąlygų nesąžiningumo kontrolė, kaip reikalaujama pagal Direktyvą 93/13, negalėtų būti užtikrinta, jei *res judicata* galią turėtų teismo sprendimai, kuriuose tokia kontrolė nenurodyta (2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Ibercaja Banco*, C-600/19, EU:C:2022:394, 50 punktas).

39 Vis dėlto reikia pripažinti, kad ši apsauga būtų užtikrinta pagrindinėje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui konstatavus, kad per pirmąjį teismo procesą kompetentingas teismas patikrino galimą atitinkamos sutarties sąlygų nesąžiningumą, ir kad atlikęs šį patikrinimą (bent glaustai jį motyvuodamas) jis nenustatė jokios nesąžiningos sąlygos buvimo, o vartotojas buvo tinkamai informuotas, kad praras teisę vėliau remtis šių sąlygų galimu nesąžiningumu, jei per nacionalinėje teisėje nurodytą terminą nepateiks apeliacinio skundo (pagal analogiją žr. 2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Ibercaja Banco*, C-600/19, EU:C:2022:394, 51 punktą).

40 Iš tiesų vien nepalanki išvada atlikus veiksmingą galimo sutarties sąlygų nesąžiningumo kontrolę negali būti priežastimi, paneigiančia *res judicata* principą.

41 Taip pat šio sprendimo 28 punkte nurodytos aplinkybės nebūtinai reiškia, kad pirmasis teismo procesas negalėjo užtikrinti tinkamos galimai nesąžiningų sutarties sąlygų kontrolės, taigi ir veiksmingos vartotojo teisminės gynybos, kurią garantuoja Chartijos 47 straipsnis, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Visų pirma šis teismas turi patikrinti, ar pirmasis teismo sprendimas buvo tinkamai įteiktas vartotojui, nurodant jo turimas teisių gynimo priemones, ir ar nėra kitų konkrečių su šio proceso eiga susijusių priežasčių, kaip antai minėto sprendimo nemotyvavimas, galėjusių sutrukdyti vartotojui veiksmingai pasinaudoti procesinėmis teisėmis arba atgrasyti jį nuo tokio naudojimosi.

42 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalis, siejama su jos dvidešimt ketvirta konstatuojamąja dalimi, veiksmingumo principu ir Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad joje nacionaliniam teismui nenustatyta pareigos išnagrinėti galimai nesąžiningą verslininko su vartotoju sudarytos sutarties sąlygų pobūdį, kai šias sąlygas jau išnagrinėjo kitas nacionalinis teismas, kurio sprendimas įgijo *res judicata* galią, net jei šiame pirmajame teisme vartotojas nesinaudojo advokato pagalba, nedalyvavo teismo posėdyje ir nepasinaudojo jam suteikta teise apskųsti, su sąlyga, kad šis sprendimas buvo tinkamai įteiktas vartotojui, nurodant jo turimas

teisių gynimo priemones, ir nėra kitų konkrečių su šio proceso eiga susijusių priežasčių, kaip antai minėto sprendimo nemotyvavimas, galėjusių sutrukdyti vartotojui veiksmingai pasinaudoti procesinėmis teisėmis arba atgrasyti jį nuo tokio naudojimosi.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

43 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (aštuntoji kolegija) nusprendžia:

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 7 straipsnio 1 dalis, siejama su jos dvidešimt ketvirta konstatuojamąja dalimi, veiksmingumo principu ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu,

turi būti aiškinama taip:

joje nacionaliniam teismui nenustatyta pareigos išnagrinėti galimai nesąžiningą verslininko su vartotoju sudarytos sutarties sąlygų pobūdį, kai šias sąlygas jau išnagrinėjo kitas nacionalinis teismas, kurio sprendimas įgijo *res judicata* galią, net jei šiame pirmajame teisme vartotojas nesinaudojo advokato pagalba, nedalyvavo teismo posėdyje ir nepasinaudojo jam suteikta teise apskųsti, su sąlyga, kad šis sprendimas buvo tinkamai įteiktas vartotojui, nurodant jo turimas teisių gynimo priemones, ir nėra kitų konkrečių su šio proceso eiga susijusių priežasčių, kaip antai minėto sprendimo nemotyvavimas, galėjusių sutrukdyti vartotojui veiksmingai pasinaudoti procesinėmis teisėmis arba atgrasyti jį nuo tokio naudojimosi.

Parašai.